

Punk ve světě - původ, historie a vývoj

I. Úvod

II. Historie a vývoj

III. Punk jako ideologie, hudební a životní styl

Úvod

Tento esej se zabývá punkem jako hnutím, životním a hudebním stylem a je především obecným pohledem na něj. To vychází už z podstaty punku samotného - těžko konkrétně definovat něco, co se snaží být od škatulkování oproštěno. Také bych chtěl dodat, že tato práce je zcela originálně vytvořena, není tedy odnikud zkopírována či převzata, byť samozřejmě vychází z určitých zdrojů.

Pojem „punk“, jeho vývoj a chápání

K lepšímu pochopení, proč právě tento název, je třeba se alespoň zběžně podívat na anglické slovo „punk“ [ˈpʌŋk] a jeho původní významy. Chtít jej ale přesně uchopit definicí však není možné, byť se s podobnými pokusy můžeme občas setkat. Je to dáno především abstraktností tohoto slova. Pochopení je tak na každém jednotlivci, já se pouze pokusím předložit k tomu potřebné informace.

„Punk“ v původní podobě obsahuje významy jako: 1 *někdo či něco bezcenného nebo nedůležitého*, 2 *mladý výtržník*, 3 *nesmysl*, 4 *nezkušený mladý člověk*, 5 *učeň* atd.. (V podobě pozdější (dnešní) se mu samozřejmě často připisují jednoduše významy: 1 *nekonformní generální hnutí, zejm. amatérský hudební styl a způsob oblékání*, 2 *příslušník tohoto hnutí - punker* apod..)

S ohledem na původní pojetí daného pojmu je už asi jasné, proč se vžil právě tento název - těžko hledat nějaký lepší pro styl, který se programově staví proti zažitému chodu společnosti, a tak se pro ni opravdu může jevit jako něco "nesmyslného, neúčinného, výtržného". Hnutí samotnému takový pohled koneckonců také vyhovuje, protože jeho nepominutelným znakem je "provokace", burcování společnosti k zamyšlení se nad nejrůznějšími otázkami a taky sebou samotnou.

Historie a vývoj

Podobné problémy jako s významem se objevují i ohledně historie punku. Nelze přesně označit určité datum, měsíc a dokonce ani rok, kdy vznikl, protože prošel postupným vývojem.

První (před-historická) vlna (60. léta)

První "před-historické" kořeny nacházíme už v 60. letech 20. století, kdy se punkem historicky zpětně označují především některé počiny garážových rockových skupin. Slovo „punk“ se ale v této době v dnešním slova smyslu ještě nevyskytuje a ani hudební publicistika jej stále nezná. V tomto období začíná také hudební kariéra tzv. "kmotra punku" **Iggyho Popa** (1947 - současnost), který tehdy hrál v garážové skupině The Stooges.

Druhá (zakládající) vlna (70. léta)

Nejčastěji se ovšem za počátek žánru (jak jej známe dnes) uvádí polovina 70. let, nejprve v USA, záhy v Anglii, a pak také Austrálii. Zde vzniká a rozvíjí se jako subkultura kolem (později) stejnojmenného hudebního stylu. Samotné slovo "punk" se ale v hudebním novinářství objevuje o něco dříve, poprvé v roce 1970 v krkolonně nazvaném článku "The Punk Muse: The True Story of Protopathic Spiff Including the Lowdown on the Trouble-Making Five-Percent of America's Youth", který napsal Nick Tosches v periodiku *Fusion*. Ten samý rok se pak objevuje novela *Drug Punk* od Lester Bangs a o rok později (1971) konečně používá **Dave Marsh** pojem „punk rock“ v květnovém čísle časopisu *Creem* (ve stejném čísle se mimochodem i poprvé objevuje pojem

„heavy metal“ jako název žánru).

Vraťme se ale do poloviny 70. let do USA, kde se, konkrétně v Queens - New York, formuje nejspíše první skupina, která se do tohoto žánru dá bez výčitek zařadit - **The Ramones** (1974 - 1996). Skupina koncertovala nepřetržitě úctyhodných 22 let a zvládla téměř 2 300 koncertů. O rok později vzniká v Londýně díky iniciativě managera Malcolma McLarena **The Sex Pistols** (1975 - současnost), vedená zpěvákem Johnnym Rottenem (John Lydon). Dnes je to asi nejznámější, ale také nejkontroverznější skupina tohoto žánru. Jako jedna z mála této doby koncertuje s přestávkami dodnes, i když samozřejmě bez nezapomenutelného a snad ještě kontroverznějšího Sida Viciouse, který zemřel v roce 1979 na předávkování heroinem. Dalšími záhy vznikajícími kapelami jsou **The Clash** (1976 - 1986), **The Damned** (1976 - současnost) atd.

V roce 1977 a následujících letech už běží scény v:

- AMERICE - Kalifornie (Los Angeles, San Francisco), Kanada (Toronto)...
- VELKÉ BRITÁNII (Londýn, Liverpool, Essex...)
- AUSTRÁLII (Sydney...)
- ostatní země (Francie, Finsko, Belgie, Nizozemí, Švédsko a Švýcarsko).

Transformační období - vznik jednotlivých odnoží (především konec 70. let a pol. 80. let)

Toto období se nese ve znamení žánrů oddělujících se či pocházejících z předcházejícího punk-rockového základu. Jde zejména o tzv. **new wave**, **post-punk**, a dnes asi nejznámější **hardcore**, **oi!** a **anarcho-punk**. Dále se sem také dá zařadit **pop punk**, ale spojování těchto dvou slov mně osobně přijde jako takový oxymoron (něco jako Svítání na západě od Otokara Březiny :)), ale budiž.

Ke každému jen krátce:

NEW WAVE - existoval jen krátce (od konce 70. let - do poloviny let 80.); Byla to vlastně reakce proti populární hudbě dřívějšího období. Kombinovala v sobě různé styly - ska, reggae, rock'n'roll apod. **POST-PUNK** - s existencí je to podobně jako u "new wave"; Byl to ve své době populární styl, více (hudebně) experimentální než punk a tím také složitější. Vycházel z punku, ale najdeme v něm prvky např. funku a také elektronické hudby (dokonce punkového protějšku - diska.) **HARDCORE** - počátek bývá připisován roku 1978, USA - Kalifornie a funguje samozřejmě dodnes; Sem patří skupiny jako Black Flag a Middle Class a o něco později vzniká v San Franciscu asi nejznámější Dead Kennedys. Dále jsou známá jména jako Agnostic Front, The Decedents a další.

OI! - konec 70. let - současnost; Původně byl styl nazýván **streetpunk**, **real punk** atd... Patří sem takové pojmy jako The Exploited, The 4-Skins apod. Jak je vidět, styl bezprostředně souvisí s hnutím skinheads. Paradoxem je, že ačkoli původně skupiny byly apolitické a poměrně levicově zaměřené, postupně některé z nich začaly inklinovat k **white power** hudbě (Ian Stuart a jeho Skrewdriver...).

ANARCHO-PUNK - konec 70. let (především Velká Británie) - v modifikacích dodnes; Jak už v názvu zaznívá, patří sem především kapely, hnutí a lidé propagující anarchistické ideje. Mezi nejznámější skupiny patří bezpochyby Conflict a O! Polloi.

POP PUNK - polovina 70. let - v modifikacích dodnes; Sem patří kapely jako Bad Religion a NOFX hrající dodnes, z nichž vychází řada kapel 90. let i těch dnešních.

Do tohoto (transformačního) období vzdáleně patří i **alternativní rock**, který je punkem bez pochyb také ovlivněn. Samozřejmě vzniká v USA a Velké Británii a to v 80. letech, přičemž největší boom zažívá počátkem let 90.. Sem spadají takové pojmy jako Nirvana, Pixies, Sonic Youth a další. O punkové inspiraci také svědčí citát frontmana Nirvany - Kurta Cobaina „Punk je hudební svoboda.“ Úspěch těchto kapel ukázal, že undergroundové styly vycházející z punku jsou nejen životaschopné, ale převálcují nejednu do té doby slavnou skupinu, což bylo určující pro další vývoj v tomto odvětví.

Období obrození (pol. 80. let - současnost)

S úspěchem kapel jako Nirvana se ukázalo, že podobné žánry fungují, a to velmi dobře. To si uvědomovaly

nejen kapely, ale také hudební producenti, kteří cítili možnost slušného profitu. V polovině 80. a následujících letech tak dochází k období obrození v této oblasti. Na svět přicházejí v první vlně skupiny jako Green Day, The Offspring a starší, jako Bad Religion a NOFX, začínají prosperovat, byť už nehrají punk, jaký byl dříve.

Ve druhé vlně (v 90. letech) pak vznikají další skupiny jako Good Charlotte, Sum 41, Simple Plan..., nicméně ty už s původním punkem mají poměrně málo společného. Mnohé z nich jsou populární dodnes, i když za jakou cenu, toť otázka. Málokterá si dokázala totiž udržet takový ráz jako v začátcích a nebýt poplatná době. To vše je asi také důvodem, že se zarytější příznivci punku raději obracejí k dřívějším obdobím než poslouchat tyto, někdy také nazývané pro jejich nedospělost a mladé osazenstvo **kinder-punkové** skupiny.

Současné odnože punku

Do současnosti v punku působilo či působí přes **20 stylů**: *anarcho-punk, art punk, celtic punk, christian punk, crust punk, deathrock, folk punk, glam punk, garaga punk, hardcore punk, horror punk, nazi punk, Oil, pop punk, queercore, riot grrrl, rock against communism, scum punk, ska punk, skate punk, straight edge, UK82*. Za českou raritku by se pak s trochou nadsázky dal považovat (skupinou Peshata samozvaný) tzv. *zoo punk*, který spočívá v zaměřenosti textů skupiny na nejrůznější příběhy a povídky o zvířátcích.

PUNK JAKO IDEOLOGIE, HUDEBNÍ A ŽIVOTNÍ STYL

Podstatná část, především pak historická, týkající se punku jako hudebního stylu je zmíněna v předchozí kapitole, stejně jako popis jednotlivých odnoží, které z punku vyšly, proto se jimi zde už věnovat nebudu. Nicméně, ideologie, hudba a životní styl této scény k sobě neodmyslitelně patří, proto je zde uvádím spolu.

Hudební styl (více viz předchozí kapitola)

Punková hudba ve svých počátcích byla, a stále je, revoluční svojí jednoduchostí, textovou přesností a neotřelostí = nazývala věci pravými jmény, dynamičností a provokací. Na tehdejší dobu to byla opravdová revoluce. Obzvláště koncerty a počiny skupiny Sex Pistols, které byly mediálně nejvíce vidět, zvedají ze židlí dodnes. Asi nejznámější kousek se partičce povedl v roce 1977, kdy vyšel její singl *God Save The Queen*. Skupina si pronajala menší loď a během probíhajících oslav narozenin anglické královny Alžběty II. onu píseň na lodi plující po Temži hlučně interpretovala. Je pochopitelné, že text písně „*God save the queen, the fascist regime, they made you a moron.../ Bože ochraňuj královnu a tenhle fašistickéj režim, dělaj z tebe blbce...*“ nemohl zůstat bez povšimnutí, a tak byla skupina zatčena ještě během reprodukce. A, byť tato píseň obsazovala přední místa tehdejších hitparád, po určitou dobu byla zakázána, aby nepohoršovala lid.

Životní styl

Stejně šokující a inovativní jako hudba je také styl oblékání, jestli se tedy dá vůbec o nějakém stylu mluvit. Fantazii se zde totiž meze nekladou, a tak téměř vše, co je nějakým způsobem provokující a upoutávající pozornost, je povoleno. Přesný výčet je tedy nemožné udělat a ani se o to pokoušet nebudu. Uvedu jen nejčastější prvky s punkem spojené. Mezi takové dnes už neodmyslitelně patří vyholené účes - **čiro** (či čerokýz, punk apod.), kožená bunda posetá kovovými cvoky či odznaky a nášivkami (**křivák**), podobně vyzdobené (obvykle obtáhlé červenočerné) kalhoty a obuv v podobě **těžkých bot** (ať už s ocelovou špicí nebo bez - kanady, Gladiátory, Steelky, Dr. Martens...) nebo naopak v podobě nezapomenutelných

černobílých **tenisek** (známých například z fotek Kurta Cobaina). To vše samozřejmě vkusně doplněno o různé kožené pásky na ruce či krk poseté (nejlépe) kovovými hroty. Proč všechny tyto odlišnosti a proč vlastně provokovat? Jde o reakci na všednost a zažitý stereotyp chování. Provokace má ostatní upozornit na to, že svět není černobílý, ale existují i jiné možnosti, a že jen proto, že něco ostatní považují za

správné, není třeba si to myslet také a přizpůsobovat se davu. Výstižně řečeno slovy skupiny Zeměžluč: „Ser na to, co říkají, ser na to, co dělají. Říd' se vlastním svědomím a víc ti k tomu nepovím.“ K punku také neodmyslitelně patří „punkový tanec“ - **pogo**. Jedná se zpravidla (nikoli však nezbytně) o davovou záležitost, při níž tancující lidé v poměrně rychlém tempu zvedají střídavě, odvážnější pak i zaráz :D, jednu a pak druhou nohu do vzduchu - trošku to připomíná buď fotbalový šlapák, nebo naopak brankářský výkop. To vše je zpravidla vkusně doprovázeno mácháním rukama kolem sebe - částečně to pomáhá udržet rovnováhu, přecejen stojíte na jedné noze a máte v sobě většinou nějaký ten alkohol - a taky mácháním hlavou. S čírem to vypadá opravdu efektně. Jak jsem uvedl výše, tančíte většinou v davu a když tomu přičtete problémy se stabilitou sebe i ostatních, občas se stane, že upadnete. Pak ovšem nezoufejte, jste-li v dobré punkové společnosti, jistě vás někdo solidárně zvedne. Dojde-li k menšímu zranění, pak následuje často omluva, ba i pozvání na panáka.

Ideologie

Byť dnes existuje velká spousta odnoží (od anarcho-punku po extrémně pravicově orientovaná hnutí), punk je ve své podstatě apolitickým hnutím. Jestliže se k politice nějak vyjadřuje, pak především stylem odmítání nebo upozorňování na její nedostatky. Mezi tradičně odmítané a kritizované režimy patří především **fašismus***, **komunismus****, **nábožensky a rasově fanatické režimy** a **ostatní** podobně nenávislně laděné.

Klasickými hesly punku jsou pak zejména „Punk's not dead/Punk není mrtvý“ a „No future/Žádná budoucnost“.

(*Byť většina punkových kapel ve svých textech brojí proti „fašismu“, ve skutečnosti mají na mysli „nacismus“ (národní socialismus), jak jej známe z Německa. Protože striktně vzato „fašismus“ je název historiky rezervovaný pro režim, který panoval v Itálii.

**U komunismu mohou nastat rozpory a jistě se najdou tací, kteří s tímto nebudou souhlasit. Je to dáno do značné míry tradičně levicověji orientovanou působností punku. Nicméně pravicověji orientované skupiny, představitelé "středu" a nakonec i řada skupin působících v zemích se špatnými zkušenostmi s tímto režimem, u kterých se o orientaci "doprava" hovořit nedá, by tento fakt jistě potvrdila - u nás již dlouhá léta proti komunismu vystupuje například dnes už legenda českého punku - skupina Zeměžluč.)